

1. 1926

สัญลักษณ์ของพรรคอาเคเลแห่งไซปรัส
(AKEL)

“...พรรคการเมืองฝ่ายซ้าย
ก็ยังคงเป็นทางเลือกสำคัญของหลายประเทศในยุโรป
และยังมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญมากขึ้น
เมื่อพรรคการเมืองแบบทุนนิยมเสรี
หรือฝ่ายอนุรักษนิยม ไม่อาจแก้ปัญหาได้...”

ABSTRACT

The Left Parties in Cotemporary Europe

Suthachai Yimprasert

In current European political system, the Left parties are more becoming widely popular and reconised as one of the choices. There are many kinds of Left Parties in Europe, but in fact most of them share the same historical background, wherein the essence of the Marxism is cultivated. Since the situation in Europe had changed for several decades, they appeared evolved into their own manners. However, the Left Parties remain attached to the position of opposing to the mainstream establishment, refuting the idea of Imperialism, and even disapproving of European Integration.

Keywords: left party, political party in Europe

สถานะของพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในยุโรปปัจจุบัน

สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ

๑. ประเภทของพรรคฝ่ายซ้าย¹

สำหรับพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในยุโรปในขณะนี้ โดยทั่วไปหมายถึง พรรคการเมืองที่ถือตนเองว่า อยู่ทางซ้ายของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democratic Party) พรรคเหล่านี้มีจำนวนมาก ทั้งเป็นพรรคที่ได้รับเลือกตั้งมีเสียงในสภา จนถึงพรรคที่ไม่เคยชนะเลือกตั้ง และไม่มีผู้แทนในรัฐสภา แต่ทัศนะที่ร่วมกันของพรรคซ้ายเหล่านี้ ส่วนมากจะพิจารณาว่า พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยยุโรปนั้น ไม่มีความเป็นปีกซ้ายเพียงพอ หรือไม่เป็นซ้ายเลย พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยจึงไม่ใช่ฝ่ายก้าวหน้า ต้องมีพรรคที่ก้าวหน้ากว่านั้น อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาจากแนวทางของพรรคฝ่ายซ้ายเหล่านี้ จะแบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ

กลุ่มพรรคซ้ายก้าวหน้า (radical left) กลุ่มนี้จะยอมรับการต่อสู้ในระบบ ปฏิเสธวิธีการที่จะใช้ความรุนแรงในการปฏิบัติโค่นล้มสังคมเก่า โดยทั่วไปในคำแถลงของพรรคเหล่านี้ ยอมรับในระบอบรัฐสภา และอธิบายว่า จะต่อสู้ด้วยหนทางประชาธิปไตย แต่บางครั้งก็มักจะเรียกร่องประชาธิปไตยในความหมายที่

¹ บทความนี้ เขียนเรียงด้วยงานวิจัยจาก Luke March, 2009. "Contemporary Far Left Party in Europe" *Internationale Politik und Gesellschaft*. (Herausgegeben von der Friedrich-Ebert-Stiftung). 1/2009.

กว้างและคลุมเครือ เช่น ประชาธิปไตยทางตรง หรือประชาธิปไตยที่ให้สิทธิมากขึ้นแก่ท้องถิ่น คนชายขอบ ผู้ด้อยโอกาส คนตกงาน ผู้อพยพ คนผิวสี หรือแม้กระทั่งกลุ่มสตรี ข้อเสนอแบบแผนทางทางเศรษฐกิจของกลุ่มนี้ จะมีให้เศรษฐกิจแบบวางแผนเช่นแนวคิดของกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์ในระยะก่อน ค.ศ. ๑๙๘๙ แต่เป็นการเสนอแนวทางในการดำเนินเสรีนิยมใหม่ต่อต้านทุนข้ามชาติ โลกาภิวัตน์ต่อต้านการครอบงำทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งเป้าคัดค้านไปยังสิ่งที่เรียกว่า “ฉันทามติวอชิงตัน” อันหมายถึงแนวคิดการค้าเสรีและการลงทุนเสรีตามแบบทฤษฎีนีโอคลาสสิกซึ่งกลับมาเฟื่องฟูหลังคอมมิวนิสต์ล่มสลาย ค.ศ. ๑๙๙๑ ฉันทามติวอชิงตันได้รับการผลักดันโดยสหรัฐอเมริกา และองค์การระหว่างประเทศฝ่ายทุนนิยม เช่น ธนาคารโลก ไอเอ็มเอฟ. และองค์การค้าโลก (ดับเบิลยูทีโอ) เป็นต้น หัวใจของอุดมการณ์ดังกล่าวอยู่ที่การเสนอมาตรการ เช่น การลดและยกเลิกกฎข้อบังคับของทางการเพื่อให้ความสะดวกแก่ภาคธุรกิจ การถ่ายโอนรัฐวิสาหกิจไปสู่ภาคเอกชน การเปิดกว้างให้แก่เงินทุนต่างประเทศและสินค้านำเข้า การปล่อยให้ทุนเคลื่อนที่ได้อย่างไม่จำกัด และการลดอัตราภาษีให้ต่ำลง ทั้งหมดนี้เพื่อสร้างระบบโลกแห่งการค้าเสรีอย่างเต็มที่ ฉันทามติวอชิงตันจึงถูกพิจารณาว่า เป็นวิธีการใหม่ของการบรรเทาทุกข์ ที่จะสร้างเครือข่ายทุนนิยมผูกขาดเพื่อครอบงำโลก

กลุ่มซ้ายสุดขั้ว (extreme left) กลุ่มนี้คือกลุ่มที่มีแนวทางปฏิเสธระบอบเสรีประชาธิปไตยและเรียกร้องต้องการการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยรากฐาน คณะพรรคกลุ่มนี้ไม่ต้องการประนีประนอมกับระบอบทุนนิยมซึ่งรวมถึงพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยทั้งหลาย และมักจะอ้างถึงวิธีการต่อสู้ทุกรูปแบบนอกเหนือจากการต่อสู้ทางรัฐสภา แม้ว่าในทางความจริงอาจจะทำไม่ได้เช่นนั้น พรรคการเมืองเหล่านี้หลายพรรคก็คือผู้สืบทอดมาจากพรรคคอมมิวนิสต์ในระยะก่อน ค.ศ. ๑๙๘๙ แต่ต่อมา ก็จะปรับนโยบายแนวทางให้ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

สถานะของพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในยุโรปปัจจุบัน

การที่จะทำความเข้าใจพรรคฝ่ายซ้ายเหล่านี้ คงจะต้องเริ่มต้นศึกษาจากรากฐานทางประวัติศาสตร์ของพรรคทั้งหลาย จึงจะได้ภาพที่เห็นได้ชัดเจนขึ้น

๒. ประวัติศาสตร์ย่อของฝ่ายซ้ายยุโรป

ย้อนหลังกลับไปในประวัติศาสตร์ ที่มาของพรรคฝ่ายซ้ายทั้งหลายในยุโรป ก็คือกลุ่มนักคิดสังคมนิยมในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งเริ่มจากกลุ่มปัญญาชนที่ไม่เห็นด้วยกับสังคมเก่าและสถาบันหลัก (Establishment) หรือสถานะเดิม (Status quo) ของสังคมยุโรป โดยเห็นว่าสังคมที่เป็นอยู่มีความไม่เป็นธรรมและไม่มีความเสมอภาค จึงเรียกร้องให้มีการปรับปรุงสภาพสังคมแนวทางของกลุ่มฝ่ายซ้ายเหล่านี้จะมีความชัดเจนขึ้น เมื่อเกิดแนวคิดลัทธิมาร์กซ์ที่เผยแพร่หลัง ค.ศ. ๑๘๕๐² ซึ่งมีข้อเสนอสำคัญว่า สังคมเก่าที่ไม่เป็นธรรมสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ โดยการปฏิวัติสังคมโค่นล้มทุนนิยม และสถาปนาระบบใหม่ที่เป็นธรรม คือระบบสังคมนิยมขึ้นแทนที่ และชนชั้นที่เป็นแกนนำในการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมนั้น ก็คือ ชนชั้นกรรมาชีพ

ภายใต้อิทธิพลแนวคิดเช่นนี้ นำมาซึ่งการจัดตั้งพรรคการเมืองแบบสังคมนิยมทั่วไปในหลายประเทศยุโรป โดยมากจะมีชื่อ พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยแรงงาน พรรคต่างๆ เหล่านี้จะรวมตัวกันเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรกรรมกรสากลของยุโรป ที่เรียกว่า “สากลที่สอง” ตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๙ ต่อมาเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ องค์กรสากลที่สองล่มสลาย เพราะพรรคการเมืองที่สังกัดสากลกลับสนับสนุนลัทธิชาตินิยมของรัฐบาลในประเทศของตน ให้ดำเนิน

² ลัทธิมาร์กซ์ มาจากแนวคิดหลักของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx, ๑๘๑๘-๑๘๘๑) นักคิดสังคมนิยมชาวปรัสเซีย ซึ่งเสนอแนวคิดหลักอย่างชัดเจนในหนังสือที่เขียนร่วมกับเฟรดริก เองเงิลส์ (Friedrich Engels, ๑๘๒๐-๑๘๙๕) ชื่อ *Manifest der Kommunistischen Partei* (คำประกาศพรรคคอมมิวนิสต์) เผยแพร่ครั้งแรก ใน ค.ศ. ๑๘๔๘

สงครามกับชาติอื่นที่เห็นว่าเป็นศัตรู นอกจากพรรคบอลเชวิครัสเซียด้วยการนำของวลาดีมีร์ เลนิน (Vladimir Lenin, ๑๘๗๐-๑๙๒๔) ที่อาศัยเงื่อนไขสงครามก่อการปฏิวัติสร้างรัฐสังคมนิยมรัฐแรกขึ้นในโลก เมื่อ ค.ศ.๑๙๑๗

ดังนั้น หลังจากสงครามโลกสิ้นสุด พรรคสังคมนิยมแบบสากลที่สองจะพัฒนาเป็นพรรคแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตย แต่จะเกิดจากจัดตั้งพรรคฝ่ายซ้ายแบบใหม่ทั่วยุโรป โดยเป็นพรรคปฏิวัติตามแนวทางลัทธิเลนิน ซึ่งมักจะเรียกชื่อว่า พรรคคอมมิวนิสต์ พรรคเหล่านี้รวมตัวกันในองค์กรกรรมกรสากลที่จัดตั้งขึ้นใหม่เรียกว่า สากลที่สาม หรือ โคมินเทิร์น (Comintern) ซึ่งตั้งโดยสหภาพโซเวียต องค์กรนี้อยู่มาจนถึงสงครามโลกครั้งที่สอง และยุบตัวลงใน ค.ศ.๑๙๔๓ จากการที่ขบวนการคอมมิวนิสต์สากลจะต้องร่วมมือกับอังกฤษและสหรัฐฯ เพื่อต่อสู้กับฝ่ายอักษะของเยอรมนีและญี่ปุ่น

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง พรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก ๘ ประเทศ คือ ยูโกสลาเวีย แอลเบเนีย บัลแกเรีย ฮังการี โรมาเนีย โปแลนด์ เช็กโกสโลวาเกีย และเยอรมนีตะวันออก ประสบความสำเร็จในการก่อการปฏิวัติ และจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศตามแนวทางโซเวียตได้หมดสิ้นภายใน ค.ศ.๑๙๔๘ ส่วนพรรคคอมมิวนิสต์กรีซ (Kommounistikó Kómma Elládas - KKE) ก็ก่อการลุกขึ้นปฏิวัติแต่ประสบความพ่ายแพ้ใน ค.ศ.๑๙๔๙ ทำให้ถูกประกาศเป็นพรรคผิดกฎหมาย จนกระทั่งถึง ค.ศ.๑๙๗๔ พรรคคอมมิวนิสต์จึงได้กลับสู่ระบบการเมืองกรีซอย่างเปิดเผย

สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันตกส่วนใหญ่ ไม่ได้ก่อการลุกขึ้นสู้ปฏิวัติ แต่ได้เข้าร่วมการต่อสู้ทางรัฐสภาเพื่อรักษาบทบาทของตน และยังคงต้องแข่งขันกับพรรคฝ่ายซ้ายในลักษณะอื่น เช่น ด้านหนึ่ง คือ ต้องแข่งขันกับพรรคสังคมนิยมที่มักจะพัฒนามาจากขบวนการแรงงาน และอีกด้านหนึ่งต่อสู้กับคือพรรคฝ่ายซ้ายสุดขั้วกว่า คือพรรคแนวทางทรอตสกี³ ที่ต่อต้านแนวทางแบบโซ

³ ลัทธิทรอตสกี (Trotskyism) มาจากชื่อของเลออน ทรอตสกี (Leon Trotsky, ๑๘๗๙-๑๙๔๐) นักปฏิวัติชาวรัสเซีย ซึ่งเข้าร่วมกับพรรคบอลเชวิค ในการปฏิวัติ ค.ศ.๑๙๑๗ แต่ต่อมา หลังจากอสังกรรมของ

สถานะของพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในยุโรปปัจจุบัน

เวียต พรรคแนวทางทروتสกีที่เป็นที่รู้จักแรกสุด คือ พรรคกรรมกร (Workers Party) ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งตั้งเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๐ และต่อมา ได้มีการตั้งพรรคในลักษณะนี้ในยุโรป แต่ส่วนมากไม่ได้รับความนิยมมากนัก พรรคแนวทางทروتสกีที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดในกลุ่มฝ่ายซ้าย คือ พรรคสังคมนิยมแรงงาน (Socialist Workers) เบลเยียม เพราะมีผู้นำพรรค คือ เอิร์นสท์ แมนเดล (Ernest Mandel, ๑๙๒๓-๑๙๙๕) ซึ่งเป็นนักทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ยุคหลังที่เป็นที่รู้จักกันมากคนหนึ่ง แมนเดลเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์เบลเยียมตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๔๖ และกลายเป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยมแรงงานตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๖๓ และอยู่ในตำแหน่งจนถึงแก่กรรม เขามีงานเขียนทางทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์สมัยใหม่มากถึง ๓๐ เล่ม และมีงานบทความอีกเป็นจำนวนมาก⁴

ความเป็นเอกภาพในด้านแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์ยุโรป ประสบปัญหาสำคัญครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๙๕๖ เมื่อเกิดกรณีโซเวียตรุกรานฮังการี เหตุการณ์เกิดจากการที่พรรคคอมมิวนิสต์ฮังการีในสมัยที่อิมเร นอย (Imre Nagy, ๑๙๕๖-๑๙๕๘) เป็นผู้นำพยายามที่จะดำเนินนโยบายอิสระจากโซเวียต แต่สหภาพโซเวียตเห็นว่าการดำเนินการเช่นนั้นเป็นการทำลายแนวทางลัทธิมาร์กซ์ และเป็นปฏิปักษ์ปฏิบัติ ดังนั้น ในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๕๖ โซเวียตและมิตรประเทศสังคมนิยมจึงยกทัพบุกฮังการี เพื่อนำฮังการีกลับมาสู่เส้นทางแบบโซเวียตเช่นเดิม ประชาชนฮังการีลุกขึ้นสู้ต่อต้านการยึดครองของโซเวียต แต่ไม่ประสบผล เป็นที่ประหลาดกันว่า ประชาชนฮังการีน่าจะเสียชีวิตในการต่อสู้ราว ๒,๐๐๐ คน บาดเจ็บนับหมื่น

เลนิน ทروتสกีถ่ายทอดในการชิงอำนาจต่อโจเซฟ สตาลิน (Joseph Stalin, ๑๘๗๘-๑๙๕๓) และถูกขับออกจากโซเวียต ทروتสกีประณามการบริหารโซเวียตหลังสมัยเลนินว่า เป็นลัทธิสตาลิน ซึ่งเป็นความผิดพลาด ทำให้โซเวียตกลายเป็นเผด็จการโดยรัฐ นำโดยลัทธิชาตินิยม ทروتสกีจัดตั้งองค์การทางการเมืองนานาชาติด้วยพรรคที่สนับสนุนแนวทางของตนเมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๔ ในชื่อว่า สากลที่สี่

⁴ งานสำคัญของเอิร์นสท์ แมนเดล เรื่องหนึ่งคือ *From Class Society to Communism: An Introduction to Marxism* ได้ถูกแปลเป็นภาษาไทยถึง ๓ ครั้ง คือ ครั้งแรก แปลโดย ทวี หนึ่งนิกร พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ในชื่อว่า *หลักเศรษฐศาสตร์มาร์กซิสต์เบื้องต้น* ต่อมา ขวัญสุดา รัตนชัย แปลใช้ชื่อไทยว่า *เศรษฐศาสตร์มาร์กซิสต์* (กรุงเทพฯ : เรียวไฟ, ๒๕๒๔) และ สุดท้าย กนกศักดิ์ แก้วเทพ แปลและเรียบเรียงโดยใช้ชื่อว่า *เศรษฐศาสตร์การเมืองเบื้องต้น* (กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, ๒๕๒๘)

และถูกจับกุมอีกนับหมื่นคนเช่นกัน เหตุการณ์นี้ ทำให้ปัญญาชนฝ่ายซ้ายในยุโรปจำนวนมาก เลื่อมศรัทธาต่อสหภาพโซเวียต และยังเห็นว่า พรรคคอมมิวนิสต์ กระแสหลักในประเทศยุโรปตะวันตก ยังปกป้องนโยบายของโซเวียตมากเกินไป กลุ่มปัญญาชนเหล่านี้ จึงถอนการสนับสนุน และนำมาซึ่งการเกิดของขบวนการซ้ายใหม่ (New Left Movement)

ดังนั้น กลุ่มซ้ายใหม่ คือ ขบวนการปัญญาชนฝ่ายซ้ายที่ขยายตัวในหลายประเทศ หลัง ค.ศ. ๑๙๕๖ โดยถือว่าเป็นปฏิกิริยาต่อต้านพรรคการเมืองแบบซ้ายเก่า ที่ยึดมั่นในลัทธิมาร์กซ์แบบตายตัวและสนับสนุนสหภาพโซเวียต ปรากฏว่า แนวทางของกลุ่มซ้ายใหม่ รับเอาแนวคิดของอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci, ๑๘๙๑-๑๙๓๗) ปัญญาชนนักทฤษฎีคนสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์อิตาลี มาปรับปรุงขบวนการ^๕ จึงก่อให้เกิดการขยายแนวคิดจากการต่อสู้ทางชนชั้น ไปสู่ประเด็นปัญหาสังคมอื่น เช่น เรื่องเพศสภาพ เชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อย การต่อต้านอาวูชนิวเคลียร์ เป็นต้น กลุ่มซ้ายใหม่ในยุโรป พัฒนาจากอังกฤษ โดยการที่ปัญญาชนปฏิวัติจำนวนมาก ลาออกจากพรรคคอมมิวนิสต์อังกฤษ และมาตั้งกลุ่มของตน และส่วนหนึ่งได้มาตั้งพรรคสังคมนิยมคนงาน (Social Workers Party) โดยรับเอาแนวคิดลัทธิทรอตสกีมาเป็นแนวทาง

อีกส่วนหนึ่งที่นำโดยนักประวัติศาสตร์ชาวลัทธิมาร์กซ์คนสำคัญ คือ เอ็ดเวิร์ด พี. ทอมสัน (Edward P. Thompson, ๑๙๒๔-๑๙๙๓) ได้ตั้งหนังสือวารสารใหม่ ชื่อ นิวรีชันเนอร์ (New Reasoner) ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๕๗ จนถึง ค.ศ. ๑๙๖๐ จากนั้น ได้พัฒนามาเป็นวารสาร นิวเลฟต์รีวิว (New Left Review) ซึ่งเป็นนิตยสารราย ๒ เดือน เพื่อให้เป็นหนังสือแลกเปลี่ยนถกเถียงในเชิงปรัชญาลัทธิ

^๕ อันโตนิโอ กรัมสกี เป็นนักทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ และเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อิตาลี เขาถูกจำคุกในสมัยฟาสซิสต์ และถึงแก่กรรมในคุก แต่งานเขียนของเขาก่อให้เกิดการขยายตัวทางด้านแนวคิดทางสังคมศาสตร์ โดยกรัมสกีมุ่งที่จะเน้นอธิบายถึงรูปการทางวัฒนธรรมและจิตสำนึกครอบงำที่ทำให้สังคมเก่ายังคงรักษาเสถียรภาพไว้ได้ ดู Gramsci, Antonio (1971). *Selections from the Prison Notebooks*. (New York : International Publishers.)

มาร์กซ์ ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางการเมือง และทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้พ้นจากกรอบของลัทธิมาร์กซ์กระแสหลัก โดยมี เพอร์รี แอนเดอร์สัน (Perry Anderson, ๑๙๓๘-) เป็นบรรณาธิการ วารสารเล่มนี้จึงเป็นแกนกลางของกลุ่มซ้ายใหม่ต่อมา ในอิตาลี อิทธิพลของกลุ่มซ้ายใหม่ ทำให้ปัญญาชนฝ่ายซ้ายอิตาลีกลุ่มหนึ่ง ตั้งกลุ่มชื่อ ออโตโนเมีย (Autonomia) เพื่อแสดงการไม่เห็นด้วยกับพรรคคอมมิวนิสต์อิตาลี กลุ่มออโตโนเมียกลับมีอิทธิพลอย่างมากในหมู่กรรมกร โดยเน้นการสร้างพลังกรรมกรให้เป็นอิสระจากรัฐ ซึ่งจะเรียกว่า ลัทธิกรรมกรนิยม (operasimo - workerism) และต่อมาแนวทางของออโตโนเมียได้ขยายไปยังกลุ่มฝ่ายซ้ายเนเธอร์แลนด์และเยอรมนีอีกด้วย

ต่อมาได้เกิดสถานการณ์ที่สำคัญในโลกคอมมิวนิสต์ เช่น ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๖๐ เป็นต้นมา เกิดความแตกแยกในค่ายคอมมิวนิสต์ระหว่างสหภาพโซเวียตกับจีน ประเทศคอมมิวนิสต์ยุโรปตะวันออกส่วนข้างมากสนับสนุนโซเวียต นอกจากเอ็นเวอร์ โฮชา (Enver Hoxha, ๑๙๐๘-๑๙๘๕) ผู้นำคอมมิวนิสต์แอลเบเนีย ที่สนับสนุนแนวทางของจีน สถานการณ์เช่นนี้ นำมาซึ่งการพัฒนาของพรรคคอมมิวนิสต์แนวทางเหมาเจ๋อตง (Maoism) ในยุโรป พรรคแนวทางนี้จะยอมรับเอาแนวคิดเหมาเจ๋อตง (๑๙๔๓-๑๙๗๖) ผู้นำจีน เป็นอุดมการณ์ของพรรค และยอมรับการปฏิวัติวัฒนธรรมในจีนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังยอมรับบทบาทและทฤษฎีของเอ็นเวอร์ โฮชา อีกด้วย พรรคในลักษณะนี้ ก็เช่น องค์การลัทธิมาร์กซ์-เลนินกริช ซึ่งแยกตัวจากพรรคคอมมิวนิสต์กรีซเมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๔ กลุ่มลัทธิมาร์กซ์-เลนิน/บูรพาแดง (Groep van Marxisten - Leninisten/Rode Morgen - GML/RM) ของเนเธอร์แลนด์ ซึ่งแยกจากพรรคคอมมิวนิสต์เนเธอร์แลนด์ ค.ศ. ๑๙๗๒ พรรคคอมมิวนิสต์แรงงานนอร์เวย์ (Arbeidernes Kommunistparti-AKP) ก่อตั้งใน ค.ศ. ๑๙๗๓ องค์การลัทธิมาร์กซ์-เลนินฟินแลนด์ (Finnish Marxilais-leniniläiset ryhmät - MLR) ก่อตั้ง ค.ศ. ๑๙๗๓ เช่นเดียวกัน และที่มีบทบาทก็คือ องค์การคอมมิวนิสต์ลัทธิมาร์กซ์-เลนินแนวทางการมาซิฟ

(Organisation Communiste Marxiste - Léniniste Vole Proletérienne - OCML/VP) ของฝรั่งเศส ตั้งเมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๙ องค์กรนี้ออกวารสารรายเดือนประจำชื่อ *พาร์ติซาน (Partisan)* และ พรรคลัทธิมาร์กซ์-เลนินแห่งเยอรมนี (Marxistisch-Leninistische Partei Deutschlands - MLPD) ก่อตั้งในเยอรมนีตะวันตก เมื่อ ค.ศ. ๑๙๘๒ และกลายเป็นกลุ่มการเมืองที่ซ้ายที่สุด ในเยอรมนีต่อมา

ใน ค.ศ. ๑๙๖๘ สถานการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันตกเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง เนื่องจากกรณีโซเวียตบุกเช็กโกสโลวาเกีย เหตุการณ์เริ่มจากอเล็กซานเดอร์ ดูบเชค (Alexander Dubcek, ๑๙๒๑-๑๙๙๒) ผู้นำเช็กโกสโลวาเกียขณะนั้น ได้พยายามที่จะปฏิรูปประเทศด้วยแนวทางคอมมิวนิสต์อิสระ ที่แตกต่างไปจากสหภาพโซเวียต แต่เลโอนิด เบรสเนฟ (Leonid Breznev, ๑๙๐๖-๑๙๘๒) ผู้นำโซเวียตไม่ยินยอม ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๖๘ สหภาพโซเวียตและพันธมิตรกลุ่มวอร์ซอกก็ส่งทหารบุกเช็กโกสโลวาเกีย และบีบบังคับให้เช็กโกสโลวาเกียหันมาดำเนินนโยบายตามแบบโซเวียตเช่นเดิม กรณีนี้ทำให้ปัญญาชนฝ่ายซ้ายในยุโรปไม่ยอมรับสหภาพโซเวียต ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ยุโรปตะวันตกต้องปรับตัว นำมาซึ่งการเกิดแนวทางยูโรคอมมิวนิสต์

ยูโรคอมมิวนิสต์ (Eurocommunism) คือแนวทางใหม่ของพรรคคอมมิวนิสต์ยุโรป หลัง ค.ศ. ๑๙๖๘ ซึ่งจะทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันตกปรับตัวเข้ากับระบอบประชาธิปไตยได้ง่ายขึ้น และลดอิทธิพลการขึ้นต่อคอมมิวนิสต์สหภาพโซเวียต แนวคิดหลักของยูโรคอมมิวนิสต์ ก็คือการรับเอาแนวทางประชาธิปไตยรัฐสภาเป็นแนวทาง ล้มเลิกแนวคิดเรื่องเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ ยูโรคอมมิวนิสต์จะอธิบายให้เห็นว่า การไปสู่เส้นทางสังคมนิยมนั้นสามารถเปลี่ยนผ่านอย่างสันติโดยใช้ระบอบประชาธิปไตยรัฐสภาได้ นอกจากนี้ ยูโรคอมมิวนิสต์ไม่จำกัดอยู่ที่จะต้องสร้างการปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพ เพราะเห็นว่า ชนชั้นกลางในยุโรปขยายตัวมากขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์จึงจำเป็นต้องสร้างการสนับสนุนในกลุ่มชนชั้นกลาง พรรคคอมมิวนิสต์อิตาลี และพรรคคอมมิวนิสต์

สเปน จะเป็นพรรคที่แสดงการสนับสนุนลัทธิยูโรคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน โดยซานติเอโก คาร์ริโญ (Santiago Carrillo, ๑๙๑๕-) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์สเปน ได้เขียนหนังสืออธิบายหลักการของยูโรคอมมิวนิสต์ในเรื่อง *ยูโรคอมมิวนิสต์และรัฐ*⁶ นอกจากนี้พรรคคอมมิวนิสต์สเปนยังคงแสดงท่าทีที่ต่างจากพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตคือ ยังคงรักษาความสัมพันธ์กับจีนและแสดงความไม่เห็นพ้องต่อการบุกเชโกสโลวาเกีย ต่อมา พรรคคอมมิวนิสต์อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ และออสเตรีย ต่างก็หันมารับเอาแนวทางยูโรคอมมิวนิสต์ทั้งสิ้น ในระยะแรกจึงมีเพียงพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสที่ยังไม่ยอมรับ และยังคงรักษาความสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตในลักษณะเดิม

ยูโรคอมมิวนิสต์กลายเป็นแนวทางร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์ยุโรปตะวันตกอย่างชัดเจน ใน ค.ศ.๑๙๗๗ เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสตัดสินใจเข้าร่วมด้วย⁷ โดยมีการประชุมสุดยอดระหว่างเลขาธิการพรรคที่กรุงมาดริด คือ ซานติเอโก คาร์ริโญ แห่งสเปน เอนริโก แบร์ลิงเกอร์ (Enrico Berlinguer, ๑๙๒๒-๑๙๘๔) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์อิตาลี และ จอร์จส์ มาร์แชอิส (Georges Marchais, ๑๙๒๒-๑๙๗๗) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส ในการประชุม เลขาธิการพรรคทั้งสามได้ประกาศ เส้นทางใหม่สู่สังคมนิยม โดยการรักษาระบอบพหุพรรค และสังคมประชาธิปไตย และสร้างการยอมรับในหมู่ชนชั้นกลางของยุโรป อย่างไรก็ตาม เลขาธิการพรรคทั้งสามก็ยังยืนยันที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดีกับสหภาพโซเวียตต่อไป

⁶ ดู Carrillo, Santiago 1977. *Eurocomunismo y estado*. (Madrid : Editora Critica).

⁷ ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.๑๙๖๘ เกิดการเคลื่อนไหวใหญ่ของขบวนการกรรมกรและนักศึกษา ปัญญาชน เพื่อต่อต้านรัฐบาลของประธานาธิบดีชาร์ล เดอโกล (Charles de Gaulle, ๑๘๙๐-๑๙๗๐) พรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสในระยะแรกสนับสนุนการสไตรค์ แต่ต่อมากลับสนับสนุนฝ่ายรัฐบาล เพราะเห็นว่าฝ่ายนักศึกษาเคลื่อนไหวรุนแรง นอกจากนี้ พรรคยังแสดงท่าทีสนับสนุนโซเวียตในกรณีรุกรานเชโกสโลวาเกีย จึงทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสถูกวิจารณ์อย่างมาก จึงต้องปรับตัวมารับแนวทางยูโรคอมมิวนิสต์

๓. พรรคฝ่ายซ้ายกับการล่มสลายของโลกคอมมิวนิสต์

การพัฒนาของพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายยุโรปประสบภาวะชะงักงันครั้งใหญ่ ใน ค.ศ.๑๙๘๙ เมื่อเกิดการล่มสลายของคอมมิวนิสต์ยุโรปตะวันออก ใน ๖ ประเทศ คือ โปแลนด์ ฮังการี เยอรมนีตะวันออก บัลแกเรีย เชโกสโลวาเกีย และโรมาเนีย ซึ่งกลายเป็นปรากฏการณ์ใหญ่ที่ส่งผลกระทบทั่วโลก โดยเฉพาะพรรคคอมมิวนิสต์โรมาเนีย ซึ่งอยู่ใต้การนำของนิโคไล เซาเซสคู (Nicolae Ceausescu, ๑๙๑๘-๑๙๘๙) ถูกประชาชนปฏิเสธรและล่มสลายลงทั้งพรรค เหตุการณ์ทั้งหมดนี้ นำมาสู่การล่มสลายของคอมมิวนิสต์แอลเบเนียในปี ค.ศ.๑๙๙๐ และในที่สุดคอมมิวนิสต์สหภาพโซเวียตก็ล่มสลายไป ค.ศ.๑๙๙๑ จากนั้น คอมมิวนิสต์ในยูโกสลาเวียก็ล่มสลาย นำมาสู่การแตกแยกของสมาพันธรัฐและสงครามกลางเมืองที่ดุเดือดรุนแรงในอดีตรัฐยูโกสลาเวีย เหตุการณ์ทั้งหมดนี้ กระทบกระเทือนต่อรากฐานทางอุดมการณ์ลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ของพรรคฝ่ายซ้ายทั้งหลายอย่างมาก นอกจากพรรคแนวทางทรอตสกีจะได้ผลกระทบค่อนข้างน้อย เพราะได้อธิบายมาก่อนแล้วว่า สหภาพโซเวียต จีน และยุโรปตะวันออก มิได้เป็นสังคมนิยมที่แท้จริง แต่เป็นทุนนิยมโดยรัฐ การล่มสลายของการปกครองในประเทศเหล่านี้ จึงมิใช่เป็นการล่มสลายของขบวนการลัทธิมาร์กซ์ อย่างไรก็ตาม กลุ่มทรอตสกีนั้นเป็นกลุ่มเสี่ยงข้างน้อยถึงน้อยมากในขบวนการฝ่ายซ้ายทั้งหมด และส่วนมากก็ไม่ร่วมในขบวนการเลือกตั้ง แนวคิดของกลุ่มลัทธิทรอตสกีจึงไม่ส่งผลทางด้านแนวคิดกับฝ่ายซ้ายโดยทั่วไป

สำหรับพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายส่วนใหญ่ในยุโรปตะวันตก ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ล่มสลายของโลกคอมมิวนิสต์ค่อนข้างมาก นำมาซึ่งการปรับตัวหลายประการ พรรคคอมมิวนิสต์หลายพรรคยุบตัวลง ส่วนอีกหลายพรรคที่ไม่ได้ยุบเลิก ก็พยายามที่จะลดภาพลักษณ์ที่สุดขั้วทางอุดมการณ์ เช่น ไม่โฆษณาถึงการใช้ความรุนแรงในการจับอาวุธเพื่อการปฏิวัติ หรือการไม่แสดงท่าทีสนับสนุนการก่อการร้าย เป็นต้น นอกจากนี้ ในส่วนพรรคที่ยังคงรับหลักการ

ปฏิกิริยาของชนชั้นกรรมาชีพ ก็นิยามชนชั้นกรรมาชีพเสียใหม่ ให้รวมถึงกรรมกรฝีมือ พนักงานคอปกขาว และพนักงานเงินเดือน ทั้งหลายด้วย เพื่อสร้างแนวร่วมใหม่ให้กว้างขวางขึ้น พรรคส่วนหนึ่งยังแสดงตัวเป็นพรรคกรรมาชีพที่ประกาศเป็นพรรคกรรมาชีพแห่งชาติ ยอมรับในแนวทางชาตินิยม เพื่อลบภาพในอดีตที่เคยถูกโจมตีว่าเป็นเพียงกลุ่มสนับสนุนนโยบายสหภาพโซเวียต กล่าวโดยสรุป พรรคฝ่ายซ้ายในยุโรปปรับตัวที่และแนวคิด ซึ่งจะมี ๕ ลักษณะดังนี้

๑. พรรคคอมมิวนิสต์จำนวนหนึ่งสละอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ โดยยอมรับว่าแนวคิดลัทธิคอมมิวนิสต์มีความผิดพลาด และไม่ใช่วางออกของสังคมอีกต่อไป ดังนั้นจึงมีการปลดป้ายคอมมิวนิสต์ทิ้ง เช่น พรรคคอมมิวนิสต์สวีเดน ซึ่งเปลี่ยนเป็นพรรคโซลิดาริตี (Solidaritietd Partiets) ใน ค.ศ. ๑๙๘๖^๘ และยุบตัวลงใน ค.ศ. ๑๙๙๐ ส่วนในเยอรมนี พรรคเอกภาพสังคมนิยม (Sozialistische Einheitspartei - SED) ซึ่งเคยเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่ปกครองในเยอรมนีตะวันออก ได้ปรับเปลี่ยนเป็นพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (Party of Democratic Socialism - PDS) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๘๙ ต่อมาแพ้เลือกตั้งต่อฝ่ายพรรคประชาธิปไตยคริสเตียน ใน ค.ศ. ๑๙๙๐ อันนำมาสู่การรวมประเทศกับเยอรมนีตะวันตก แต่กระนั้น เมื่อมีการรวมประเทศเป็นประเทศเยอรมนีเดียวแล้ว พรรคยังคงอยู่และยังคงรักษาอิทธิพลในบางเขตเลือกในเยอรมนีตะวันออก จนถึง ค.ศ. ๒๐๐๗ จึงได้รวมกับพรรคกรรมกร และพรรคยุติธรรมสังคม เป็นพรรคใหม่ที่เรียกชื่อว่า พรรคฝ่ายซ้าย (Die Linke) ซึ่งทำให้ยอมรับได้มากขึ้นสำหรับพรรคคอมมิวนิสต์อังกฤษ นำโดย นีนา เทมเปิล (Nina Temple, ๑๙๕๖-) ก็ได้ยุบตนเองลงใน ค.ศ. ๑๙๙๑ และเปลี่ยนเป็นกลุ่มประชาธิปไตยฝ่ายซ้าย (Democratic Left) ซึ่งกลายเป็นกลุ่มทางวิชาการมากกว่าที่จะเป็นพรรคการเมืองปฏิกิริยา

^๘ การเปลี่ยนชื่อจากพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคโซลิดาริตี มาจากอิทธิพลของขบวนการโซลิดาริตี (Solidarność) โปแลนด์

๒. พรรคคอมมิวนิสต์อีกกลุ่มหนึ่ง จะปฏิรูปตนเองกลายเป็นพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย คือการเลิกแนวทางสังคมนิยมแบบฉบับ แล้วรับเอานโยบายสังคมนิยมประชาธิปไตยมาใช้ เช่น กลุ่มลัทธิมาร์กซ์-เลนิน/บูรพาแดง ของเนเธอร์แลนด์ ได้สละแนวทางเหมาเจ๋อตง และปรับตัวไปสู่พรรคแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตย สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์อิตาลี อาคิเล โอเกตโต (Achille Occhetto, ๑๙๓๖-) เลขาธิการพรรคได้ประกาศเปลี่ยนเป็น พรรคประชาธิปไตยฝ่ายซ้าย (Democratic Party of the Left - PDS) และใช้แนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตย แต่ปีกซ้ายของพรรคนำโดยอาร์มานโด คอสซุตตา (Armando Cossutta, ๑๙๓๖-) ได้ไปจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นใหม่ในชื่อว่า พรรคคอมมิวนิสต์ฐานใหม่ (Partito della Rifondazione Comunista - PRC) ในกรณีของพรรคคอมมิวนิสต์บัลแกเรีย สละแนวทางลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ค.ศ.๑๙๙๐ เปลี่ยนชื่อเป็น พรรคสังคมนิยมบัลแกเรีย (BSP) แต่ยังมีกลุ่มฝ่ายซ้ายภายในพรรคที่ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ จึงแยกตัวและจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นใหม่ ในชื่อว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งบัลแกเรีย (Komunisticheska Partija na Balgarija) ปัจจุบัน คือ อเล็กซานดรู เพานอฟ (Alexander Paunov, ๑๙๔๙-)

๓. ยุบเลิกสถานะของการเป็นพรรคการเมืองอิสระ และกลายเป็นส่วนหนึ่งของแนวร่วม เช่น

พรรคคอมมิวนิสต์สเปน (PCE) ซึ่งเคยเป็นพรรคใหญ่อันดับสามในรัฐสภา และยังมีบทบาทนำในสภาแรงงานแห่งชาติของสเปน เป็นเจ้าของนิตยสารรายเดือน มุนโดโอเบรโร (Mundo Obrero - โลกกรรมกร) หลัง ค.ศ.๑๙๘๙ พรรคประกาศยุบเลิกแนวทางยูโรคอมมิวนิสต์ และสลายเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแนวร่วมฝ่ายซ้ายสเปน (Izquierda Unida - IU) แต่พรรคคอมมิวนิสต์สาขาคาตาลัน (Partit Socialista Unificat de Catalunya - PSUC) ไม่ยอมยุบตัวลง และในที่สุดก็แยกตัวเป็นพรรคใหม่ที่ยังคงยึดแนวลัทธิมาร์กซ์แบบเดิม

สถานะของพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในยุโรปปัจจุบัน

สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์ฟินแลนด์ (Suomen kommunistinen puolue - SKP) ได้ยุบรวมกับพรรคฝ่ายซ้ายอื่นอีก ๓ พรรค คือ สันนิบาตประชาธิปไตยประชาชน พรรคประชาธิปไตยทางเลือก (คอมมิวนิสต์แนวทางโซเวียต) และ สันนิบาตประชาธิปไตยสตรี (พรรคสิทธิสตรี) รวมกันเป็นพรรคใหม่ เรียกว่า นานามิตรฝ่ายซ้าย (Vasemmistolitto) ได้มีการประกาศการรวมกันอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑ เมษายน ค.ศ. ๑๙๙๐

พรรคคอมมิวนิสต์เดนมาร์ก ร่วมกับพรรคสังคมนิยมแรงงาน และ พรรคกรีน ตั้งเป็นแนวร่วมแดง-เขียว (Enhedslisten [ตามตัวอักษร คือ Unity List]) ต่อมายุบรวมเป็นพรรคการเมืองเดียว

ในกรณีของพรรคคอมมิวนิสต์เนเธอร์แลนด์ ตัดสินใจยุบตัวลงกลายเป็น ส่วนหนึ่งของพรรคโกรนลิงก์ (Groenlinks - พรรคกรีนฝ่ายซ้าย)

ส่วนพรรคคอมมิวนิสต์กรีซร่วมด้วยองค์กรฝ่ายซ้ายอื่น ตั้งเป็นแนวร่วม เรียกว่า กลุ่มแนวร่วมกำลังฝ่ายซ้ายและก้าวหน้า (Synaspismos) ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๘๘

อย่างไรก็ดี สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์แรงงานนอร์เวย์ (Arbeidernes Kommunistparti - AKP) ต้องคอยมาจนถึง ค.ศ. ๒๐๐๓ คณะผู้นำพรรคได้ออกมาขอโทษต่อประชาชนถึงแนวทางที่ผิดพลาด ที่ไปสนับสนุนลัทธิเหมาเจอตง และเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ และยืนยันจะต่อสู้ต่อไปตามแนวทางประชาธิปไตย ต่อมาในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๒๐๐๗ พรรคนี้ก็ยุบตนเองรวมกับพรรคฝ่ายซ้ายอื่น เปลี่ยนชื่อเป็นพรรคแดง (Rødt)

๔. คงชื่อและเอกลักษณ์คอมมิวนิสต์ในลักษณะเดิม และพยายามปรับตัวกลายเป็นพรรคในรัฐสภาสมบูรณ์แบบ เช่น

พรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส ซึ่งแม้ว่าจะได้รับความกระทบกระเทือนจากสถานการณ์ แต่ไม่ถึงขนาดยุบพรรคหรือเปลี่ยนแปลงชื่อ จนกระทั่ง ค.ศ. ๑๙๙๑ พรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสนำโดยโรแบร์ต ฮิว (Robert Hue, ๑๙๔๖-) ได้

ประกาศใช้นโยบาย 'ผ่าเหล่า' (La mutation) โดยการปรับโครงสร้างพรรค โดยมีการสละทิ้งแนวคิดลัทธิเลนิน รับหลักการแบบซ้ายใหม่มากขึ้น และให้ความร่วมมือกับพรรคสังคมนิยมฝรั่งเศส

ส่วนที่ไม่เปลี่ยนแปลงเลยคือ พรรคคอมมิวนิสต์โปรตุเกส (Partido Comunista Português - PCP) ซึ่งเป็นเจ้าของนิตยสารรายสัปดาห์ชื่อ *Avante !* (ดูหน้า !) ยังอ้างว่า รักษาหลักการของลัทธิมาร์กซ์-เลนิน และการปฏิวัติขั้นก้าวหน้า ในปีเดือนพฤษภาคม ค.ศ.๑๙๙๐ พรรคคอมมิวนิสต์โปรตุเกส นอกจากจะไม่ยุบพรรคแล้ว ยังเปิดประชุมสมัชชาและลงมติว่า พรรคจะต้องรักษาเส้นทางปฏิวัติสู่สังคมนิยม และกลับคืนสู่แนวทางลัทธิเลนิน สมัชชาพรรคอธิบายว่า แม้ว่าสังคมนิยมโซเวียตจะประสบความสำเร็จล้มเหลว แต่ก็ได้สร้างคุณสมบัติจำนวนมากให้แก่ขบวนการกรรมกรของโลก และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมในทางที่เป็นประโยชน์ ดังนั้น พรรคคอมมิวนิสต์โปรตุเกสจะต้องดำเนินตามต่อไป

๕. ทิ้งไปสู่พรรคแนวทางชาตินิยม เช่นพรรคสังคมนิยมเซอร์เบีย (Socijalistička partija Srbije) ซึ่งแตกมาจากสันนิบาตคอมมิวนิสต์ยูโกสลาเวีย เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ.๑๙๙๐ โดยมีสโลโบดัน มีโลเชวิช (Slobodan Milošević, ๑๙๔๑-๒๐๐๖) เป็นผู้นำ ได้หันไปรณรงค์ชาตินิยมเชิร์บ ซึ่งกลายเป็นสาเหตุของสงครามกลางเมืองยูโกสลาเวียที่ยืดเยื้ออีกนับสิบปี นอกจากนี้ คือ พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยโรมาเนีย (Partidul Social Democrat - PSD) ซึ่งเป็นพรรคที่ตั้งขึ้นใหม่หลังจากพรรคคอมมิวนิสต์โรมาเนียล่มสลาย ก็รณรงค์หาคะแนนเสียงด้วยนโยบายชาตินิยม และพรรคขบวนการประชาธิปไตยสโลวาเกีย (Ludová strana ě Hnutie za demokratické Slovensko) ที่ก่อตั้งใน ค.ศ.๑๙๙๒ โดยอดีตผู้นำคอมมิวนิสต์สโลวาเกีย ก็รณรงค์ชาตินิยมสโลวัก เพื่อนำมาสู่การแยกประเทศเชโกสโลวาเกีย เป็นต้น

๔. สถานะของพรรคฝ่ายซ้ายปัจจุบัน

ในขณะนี้ เมื่อผ่านเหตุการณ์ล่มสลายของโลกคอมมิวนิสต์มาแล้ว ๒๐ ปี พรรคฝ่ายซ้ายผ่านกระบวนการปรับตัวและดำรงอยู่เป็น ๔ กลุ่มดังนี้

๑. พรรคคอมมิวนิสต์แบบดั้งเดิม (Orthodox Communist) หมายถึง กลุ่มที่ยังแสดงตัวว่า ยังยึดมั่นอุดมการณ์คอมมิวนิสต์แบบดั้งเดิม ตามแนวทางของลัทธิมาร์กซ์ และลัทธิเลนิน และมักจะใช้สัญลักษณ์คอมมิวนิสต์แบบดั้งเดิม เช่น ค้อนกับเคียว ธงแดง ดาวแดง เป็นต้น นอกจากนี้ พรรคในกลุ่มนี้บางส่วน ก็ยังมีได้แสดงการปฏิเสชนโยบายโซเวียตดั้งเดิมอย่างจริงจัง โดยมักจะอธิบายว่า โซเวียตและยุโรปตะวันออกล่มสลาย เพราะความผิดพลาดของมิกฮาอิล กอร์บาชอฟ (Mikhail Gorbachev, ๑๙๓๑-) อดีตผู้นำโซเวียตคนสุดท้าย และการทรยศของบอริส เยลต์ซิน (Boris Yeltsin, ๑๙๓๑-๒๐๐๗)^๙ มิได้เป็นเพราะแนวทางลัทธิมาร์กซ์-เลนินมีความผิดพลาด ดังนั้น แนวทางลัทธิมาร์กซ์-เลนินยังถูกต้องเสมอ เพียงแต่ต้องปฏิรูปหลักการบางประการ ก็จะสามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ได้ ตามแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์เหล่านี้ ยังเห็นว่าศัตรูหลักของประชาชนทั่วโลกคือ จักรวรรดินิยม ในฐานะที่เป็นทุนนิยมผูกขาด และชุดรีดทรัพยากรจากชนชั้นกรรมกร และประชาชนในประเทศโลกที่สาม การต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกา จึงยังคงเป็นภาระหน้าที่หลักของพรรคคอมมิวนิสต์เหล่านี้

ตัวอย่างที่ชัดเจนของพรรคคอมมิวนิสต์แนวทางนี้ ก็คือพรรคคอมมิวนิสต์โปรตุเกส ซึ่งยังประกาศตนเองเป็นพรรคลัทธิมาร์กซ์-เลนิน และเป็นแนวทางของชนชั้นกรรมาชีพโปรตุเกส จึงมีนโยบายสามัคคีกับประชาชนทั่วโลกที่

^๙ มิกฮาอิล กอร์บาชอฟ เป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตคนสุดท้าย ดำรงตำแหน่งใน ค.ศ. ๑๙๘๕ จากนั้น ได้เริ่มหันนโยบายปฏิรูปพรรค และเปิดกว้างทางความคิด ทำให้เกิดการฟื้นฟูอำนาจชนชั้นนายทุน ต่อมา กอร์บาชอฟยังเฝ้าเฉยต่อการที่คอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออกล่มสลาย ในที่สุด กลุ่มลัทธิมาร์กซ์ตามแบบฉบับเดิมได้พยายามก่อรัฐประหารในโซเวียต เพื่อรักษาระบอบคอมมิวนิสต์ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๙๑ แต่ บอริส เยลต์ซินระดมกำลังมวลชนต่อต้าน อันเป็นเหตุให้โซเวียตต้องล่มสลาย

ต่อต้านจักรพรรดินิยมอเมริกา พันธมิตรของพรรค จึงได้แก่ประชาชนอิรัก อัฟกานิสถาน ปาเลสไตน์ คิวบา เกาหลีเหนือ นโยบายภายในก็ยังคงเน้นการเพิ่มสวัสดิการแก่ชนชั้นกรรมกร โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและในด้านการประกันสุขภาพ และเพิ่มบำนาญและเงินชดเชยการว่างงาน นอกจากนี้ก็คือการสนับสนุนสตรีในการทำแท้ง ซึ่งเป็นประเด็นของฝ่ายสตรีนิยม

๒. พรรคคอมมิวนิสต์แบบปฏิรูป (Reformed Communist) ยังเป็นพรรคแบบคอมมิวนิสต์ แต่ปฏิเสธแนวทางแบบโซเวียตดั้งเดิม โดยไม่ยอมรับแนวทางลัทธิเลนินและประชาธิปไตยรวมศูนย์ แต่หันมาต่อสู้แนวทางรัฐสภา และได้อำนาจโดยผ่านการเลือกตั้ง และส่วนมากจะรับเอาแนวทางรัฐสวัสดิการแบบสังคมประชาธิปไตย และกลายเป็นกลุ่มที่คล้ายพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมากที่สุด ตัวอย่างของพรรคเหล่านี้ คือ อดีตพรรคคอมมิวนิสต์หลายพรรคในยุโรปตะวันออก

๓. พรรคแบบขบวนการซ้ายใหม่ (new left) พรรคกลุ่มนี้จะแสดงนโยบายที่คัดค้านทั้งลัทธิเผด็จการเบ็ดเสร็จแบบพรรคคอมมิวนิสต์ และต่อต้านแนวทางที่เสรีนิยมของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย โดยรับเอาอุดมการณ์แบบซ้ายใหม่อย่างเต็มที่ และถือว่าการต่อสู้ของตนเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการสังคมใหม่ (new social movement) พรรคเหล่านี้ จึงจะแสดงตัวเป็นแนวหน้าในการรณรงค์เรื่องสิทธิสตรี การต่อสู้เรื่องสภาพแวดล้อม สิทธิของชนกลุ่มน้อย และผู้ด้อยโอกาส และยอมรับประชาธิปไตยแบบกระจายอำนาจที่จะทำให้ผู้คนในห้องถิ่นมีอำนาจมากขึ้น พรรคที่แสดงบทบาทในลักษณะนี้ คือ พวกพรรคกรีนฝ่ายซ้ายในประเทศสแกนดิเนเวีย คือ นอร์เวย์ สวีเดน ฟินแลนด์ และ ไอร์แลนด์ ซึ่งเน้นการนำเสนอแนวทางนิเวศสังคมนิยม โดยวิพากษ์ลักษณะการดำเนินการทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่ล้างผลาญทรัพยากรและทำลายสภาพแวดล้อม

๔. พรรคสังคมนิยมประชาชน (social populism) เป็นพรรคที่มีอุดมการณ์แบบสังคมนิยมประชาชน และเป็นแนวคิดหลักขององค์กรพัฒนาเอกชน หรือเอ็น

จีโอฝ่ายซ้าย¹⁰ แนวความคิดหลักของพรรคเหล่านี้ เน้นการต่อต้านชนชั้นนำ (elite) และต่อต้านสถาบันหลัก (establishment) เพียงแต่เน้นการต่อสู้เชิงเอกลักษณ์ของกลุ่มชนมากกว่าการต่อสู้ทางชนชั้น โดยแนวทางของพรรคจะเป็นแบบประชานิยม (populism) คือถือตนเองว่า เป็นพรรคของประชาชนคนสามัญอย่างแท้จริง ในการวิเคราะห์ลักษณะสังคมของพรรคเหล่านี้ จะมีการแบ่งกลุ่มในสังคมออกเป็น ๒ ส่วนที่เป็นปฏิปักษ์กัน คือ ชนชั้นนำที่ชั่วร้ายและกดขี่ กับประชาชนสามัญที่บริสุทธิ์ ชนชั้นนำก็จะต่อสู้เพื่อรักษาสถาบันหลัก รักษาผลประโยชน์ของชนชั้นสูง โดยไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์แห่งประชาชน โดยชนชั้นนำอาจจะใช้วิธีการหลอกลวงได้สารพัด ประชาชนสามัญจึงต้องมีพรรคการเมืองมาต่อสู้พิทักษ์ประโยชน์ของตน และให้รู้เท่าทันชนชั้นนำ

๕. พรรคฝ่ายซ้ายกับการสนับสนุนของประชาชน

คะแนนเสียงที่ได้รับของกลุ่มพรรคฝ่ายซ้าย ในการเลือกตั้งทั่วทั้งยุโรป ชี้ให้เห็นภาพอันน่าสนใจ กลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการสร้างคะแนนนิยมในหมู่ประชาชนได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันตก ซึ่งคะแนนนิยมตกลงจากช่วงก่อนโซเวียตล่มสลายอย่างมาก กลุ่มพรรคขบวนการซ้ายใหม่ในสแกนดิเนเวียจะมีคะแนนนิยมค่อนข้างคงที่ ส่วนพรรคฝ่ายซ้ายของเยอรมนี และเนเธอร์แลนด์ จะมีคะแนนนิยมที่ไหวตัวค่อนข้างมาก

¹⁰ เอ็นจีโอ (Non-governmental organization - NGO) หรือองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นคำที่ใช้กันทั่วไปเมื่อกล่าวถึงกลุ่มนักเคลื่อนไหว หรือนักพัฒนาที่ไม่ได้สังกัดองค์กรภาครัฐ แม้ว่าในบางครั้งจะได้เงินอุดหนุนจากภาครัฐก็ตาม เอ็นจีโอ ขยายตัวอย่างมากในยุโรปในระบอบหลัง ค.ศ. ๑๙๖๐ ซึ่งเป็นผลจากกระแสการต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกาในยุโรปรุนแรงขึ้น แต่ขณะที่การยอมรับในพรรคคอมมิวนิสต์กลับเสื่อมลง ปัญญาชนจำนวนมากจึงหาทางออกใหม่แก่สังคม โดยตั้งองค์กรพัฒนาขึ้นมาเพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาเฉพาะประเด็น

กลุ่มผู้ลงคะแนนเสียงเลือกพรรคฝ่ายซ้ายเหล่านี้ อาจจะแยกได้เป็น ๓ กลุ่มหลัก คือ

๑. กลุ่มมวลชนฝ่ายซ้ายดั้งเดิม กลุ่มมวลชนฝ่ายซ้ายจะเป็นกลุ่มหลักที่สนับสนุนพรรคฝ่ายซ้าย กลุ่มมวลชนฝ่ายซ้ายนี้จะประกอบด้วย นักศึกษาฝ่ายซ้าย กลุ่มสหภาพแรงงานฝ่ายซ้าย กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน และบางครั้งต้องอาศัยผู้นำที่มีคุณลักษณะที่เป็นที่นิยมของประชาชน เช่น ยาน มารีจนิสเซน (Jan Marijnissen, ๑๙๕๒-) แห่งเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทเด่นในรัฐสภา และเป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยมมาตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๘๘ เขาเป็นผู้ที่ได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างมาก จนทำให้พรรคสังคมนิยมมีคะแนนเสียงมากขึ้น และกลายเป็นพรรคอันดับสามในสภาเมื่อ ค.ศ.๒๐๐๖ ส่วนและ กูดริน ชิมาน (Gudrun Schyman, ๑๙๔๘-) แห่งสวีเดน ซึ่งเคยเป็น ส.ส.หญิงสังกัดพรรคคอมมิวนิสต์ลัทธิเหมาเจอตุง ต่อมาเป็นหัวหน้าพรรคฝ่ายซ้ายของสวีเดนตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๙๓ จนถึง ค.ศ.๒๐๐๔ จึงลาออกเพื่อไปรณรงค์เรื่องสิทธิสตรี นอกจากนี้ จะมีเมืองหรือชุมชนบางแห่งที่จะเป็นฐานเสียงของฝ่ายคอมมิวนิสต์เสมอ เช่น ตำบลคอร์แรซ (Corrèze) ในฝรั่งเศส เมืองเซตูบาล (Setubal) ในโปรตุเกส เมืองออส (Oss) ในเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

๒. กลุ่มปีกซ้ายของสังคมนิยมประชาธิปไตยและพรรคกรีน การขยายตัวของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกพรรคฝ่ายซ้ายในระยะไม่นานมานี้คือ กลุ่มที่เปลี่ยนมาจากกลุ่มที่เคยเลือกพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย และโดยเฉพาะกลุ่มพรรคกรีนที่รณรงค์ในเรื่องการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม มีส่วนสำคัญในการสร้างมวลชนใหม่ที่สนับสนุนนโยบายของฝ่ายซ้ายจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตสแกนดิเนเวียและเยอรมนี

๓. กลุ่มต่อต้านสถาบันหลักของสังคม ผู้สนับสนุนพรรคการฝ่ายซ้ายกลุ่มสำคัญ คือ กลุ่มต่อต้านชนชั้นนำหรือต่อต้านสถาบันหลัก ซึ่งส่วนมากจะนำโดยปัญญาชนที่ไม่เห็นด้วยกับระเบียบเก่า เช่น กลุ่มที่คัดค้านการรวมยุโรป หรือต่อต้านสหภาพยุโรป เช่นในกรีซ กลุ่มที่คัดค้านมิให้กรีซเข้าร่วมสหภาพยุโรป

สถานะของพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในยุโรปปัจจุบัน

จำนวนมากจะมีแนวโน้มสนับสนุนกลุ่มฝ่ายซ้าย ในฝรั่งเศสกลุ่มฝ่ายซ้ายที่ต่อต้านสหภาพยุโรปเสนอหลักการว่า การรวมเป็นสหภาพยุโรปนั้น เป็นเพียงการรวมตัวของกลุ่มชนชั้นนายทุน ที่จะเพิ่มศักยภาพในการกดขี่ขูดรีดประชาชน และเอารัดเอาเปรียบประเทศโลกที่สาม ดังนั้น จึงตั้งกลุ่มขึ้นต่อต้านสหภาพยุโรป

พรรคคอมมิวนิสต์ที่ประสบความสำเร็จในการรักษาคะแนนนิยมอย่างสม่ำเสมอพรรคหนึ่ง คือ พรรคอาเคล (Anorthotikó Kómma Ergazómenou Laoú - AKEL) ของไซปรัส ซึ่งมีชื่อเป็นทางการว่า พรรคก้าวหน้าแห่งประชาชน ผู้ใช้แรงงาน พรรคอาเคลก่อตั้งเมื่อ ค.ศ.๑๙๒๖ ในนามพรรคคอมมิวนิสต์ไซปรัส โดยมีเป้าหมายที่จะต่อสู้เพื่อเอกราชจากอังกฤษ และต่อมาได้กลายเป็นพรรคการเมืองสำคัญพรรคหนึ่งในระบบการเมืองไซปรัส พรรคอาเคลสนับสนุนการแก้ปัญหาไซปรัสโดยสันติวิธี โดยการจัดตั้งสมาพันธ์รัฐระหว่างไซปรัสกรีกและไซปรัสตุรกี ต่อมา หลังจากโลกคอมมิวนิสต์ล่มสลาย พรรคอาเคลปรับนโยบายโดยยืนมั่นในอุดมการณ์ลัทธิมาร์กซ์-เลนิน แต่ใช้นโยบายเศรษฐกิจคือสังคมนิยมแบบตลาด ในการเลือกตั้ง วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ค.ศ.๒๐๐๑ พรรคอาเคลได้คะแนนเสียงถึงร้อยละ ๓๔.๗ และได้ที่นั่งในสภา ๒๐ จาก ๕๖ ที่นั่ง ซึ่งกลายเป็นพรรคที่มีคะแนนเสียงมากที่สุดในรัฐสภา ดังนั้น ดิมิทริส คริสโตฟีอัส (Dimitris Christofias, ๑๙๔๖-) เลขาธิการพรรค ได้รับเลือกเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร จากนั้น พรรคอาเคลได้สร้างแนวร่วมกับพรรคประชาธิปไตยในการรณรงค์ชิงตำแหน่งประธานาธิบดี เมื่อ ค.ศ.๒๐๐๓ ซึ่งแนวร่วมชนะการเลือกตั้ง ทำให้หัวหน้าพรรคประชาธิปไตย ได้รับตำแหน่งประธานาธิบดีไซปรัส และพรรคอาเคลได้เข้าร่วมเป็นรัฐบาลผสมฝ่ายซ้าย ต่อมา ในการเลือกตั้งประธานาธิบดี วันที่ ๒๔ กันยายน ค.ศ.๒๐๐๘ คริสโตฟีอัสสมัครประธานาธิบดีด้วยตนเอง และชนะเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงร้อยละ ๕๓.๓๖ และยังคงดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาถึงปัจจุบัน

กลุ่มพรรคฝ่ายซ้ายในยุโรปตะวันตกที่มีอิทธิพลมากที่สุด เช่น พรรคประชาธิปไตยฝ่ายซ้ายอิตาลี ที่เป็นพรรคนำในแนวร่วมเรียกว่า ดันมะกอก

(L'Ulivo) ได้รับชัยชนะและได้จัดตั้งรัฐบาลใน ค.ศ.๑๙๙๖ ทำให้โรมาโน ปลอดดี (Romano Prodi, ๑๙๓๔-) ได้เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นครั้งแรกที่อดีตพรรคคอมมิวนิสต์ได้ร่วมรัฐบาลในยุโรปตะวันตก แต่ที่น่าสนใจคือ กลุ่มอดีตพรรคคอมมิวนิสต์ยุโรปตะวันออก ที่เปลี่ยนแปลงแนวทางเป็นพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย ซึ่งต่อมาหลายพรรคจะชนะเลือกตั้งได้เป็นรัฐบาลในบางสมัย เช่น พรรคประชาธิปไตยฝ่ายซ้าย (Sojuzs Lewicy Demokratycznej - SDL) โปแลนด์ ซึ่งพัฒนามาจากพรรคคอมมิวนิสต์ ชนะการเลือกตั้งกลับมาเป็นรัฐบาลบริหารตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๙๓ และอเล็กซานเดอร์ ควาสนีฟสกี (Aleksandre Kwasniewski, ๑๙๕๔-) หัวหน้าพรรคชนะการเลือกตั้งได้เป็นประธานาธิบดีใน ค.ศ.๑๙๙๕ ปัจจุบัน พรรคประชาธิปไตยฝ่ายซ้ายกลายเป็นพรรคอันดับที่สามในสภา รองจากพรรคชีวิตพลพอร์ม (Platforma Obywatelska) และพรรคกฎหมายและความยุติธรรม (prawo i Sprawiedwosc)

พรรคสังคมนิยมฮังการี (Magyar Szocialista Párt - MSZP) ซึ่งเป็นอดีตพรรคคอมมิวนิสต์ ชนะการเลือกตั้งใน ค.ศ.๑๙๙๔ ทำให้เกียลลา ฮอร์น (Kyuła Horn, ๑๙๓๒-) หัวหน้าพรรคได้เป็นนายกรัฐมนตรี และต่อมา ชนะเลือกตั้งอีกสมัยใน ค.ศ.๒๐๐๒ และในการเลือกตั้ง ค.ศ.๒๐๐๖ พรรคสังคมนิยมยังได้คะแนนเสียงถึงร้อยละ ๔๓.๒ ซึ่งเป็นพรรคที่ได้เสียงมากที่สุด คือ ๑๙๐ ที่นั่งจาก ๓๘๖ ที่นั่ง และขณะนี้ ก็ยังเป็นพรรคแกนหลักของรัฐบาลผสมของฮังการี

พรรคสังคมนิยมบัลแกเรีย ซึ่งเป็นอดีตพรรคคอมมิวนิสต์ ชนะการเลือกตั้งในเดือนธันวาคม ค.ศ.๑๙๙๔ ซาน วิเดนอฟ (Zhan Videnov, ๑๙๕๙-) หัวหน้าพรรค ได้เป็นนายกรัฐมนตรี และดำรงตำแหน่งมาจนถึง ค.ศ.๑๙๙๗ ปัจจุบันนี้ พรรคสังคมนิยมได้สร้างแนวร่วมกับกลุ่มพรรคฝ่ายซ้ายบัลแกเรียทั้งหมด ทำให้ได้คะแนนเสียงเลือกตั้งถึงร้อยละ ๓๔.๒ ทำให้ได้ที่นั่งในสภา ๘๒ จาก ๒๔๐ ที่นั่ง ใน ค.ศ.๒๐๐๕ ต่อมา ในการเลือกตั้ง ค.ศ.๒๐๐๙ แนวร่วมฝ่ายซ้ายคะแนนนิยมลดลงเหลือคะแนนร้อยละ ๑๗.๑

สถานะของพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในยุโรปปัจจุบัน

พรรคสังคมนิยมแอลเบเนีย (Partia Socialiste e Shqipërisë) ซึ่งเป็นอดีตพรรคคอมมิวนิสต์ นำโดยฟาโตส นาโน (Fatos Nano, ๑๙๕๒-) ชนะการเลือกตั้งใน ค.ศ.๑๙๙๗ และได้เป็นรัฐบาลบริหารประเทศ และยังเป็นรัฐบาลต่อมาจนถึง ค.ศ.๒๐๐๕ จึงแพ้เลือกตั้งแก่พรรคประชาธิปไตย และขณะนี้ พรรคสังคมนิยมก็ยังเป็นพรรคฝ่ายค้านที่ใหญ่ที่สุด

ในโรมาเนีย แนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (Frontul Salvării Naționale - FSN) ที่นำโดยยอน อิลีเยสคู (Ion Iliescu, ๑๙๓๐-) ซึ่งแตกมาจากพรรคคอมมิวนิสต์ ยังคงบริหารประเทศมาจนถึง ค.ศ.๑๙๙๕ ต่อมา ได้เปลี่ยนเป็นพรรคการเมืองชื่อ พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย และชนะเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.๒๐๐๐ ทำให้อิลีเยสคูได้กลับมาเป็นประธานาธิบดีอีกครั้งสมัยหนึ่ง ในปัจจุบัน พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยก็อยู่ในฐานะพรรคฝ่ายค้านที่มีคะแนนเสียงมากที่สุดทั้งในวุฒิสภาและสภาผู้แทน

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งโบฮีเมียและโมราเวีย (Komunistická Strana Čech a Moravy - KSCM) พัฒนามาจากพรรคคอมมิวนิสต์เชโกสโลวาเกีย จึงเป็นพรรคเดียวในยุโรปตะวันออกที่ไม่ได้สละชื่อ คอมมิวนิสต์ แต่ก็มี การปรับเปลี่ยนนโยบาย ในการเลือกตั้ง ค.ศ.๒๐๐๒ พรรคได้รับคะแนนเสียงร้อยละ ๑๘.๕ ซึ่งเท่ากับเป็นพรรคใหญ่อันดับสามในสภาผู้แทน แต่พอถึงการเลือกตั้ง ค.ศ.๒๐๐๖ คะแนนนิยมของพรรคลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๑๒.๘ และได้ที่นั่งในสภา ๒๖ ที่นั่ง

พรรคคอมมิวนิสต์สโลวาเกีย (Komunistická Strana Slovenska - KSS) เป็นพรรคก่อตั้งใหม่ใน ค.ศ.๑๙๙๒ ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ไม่ได้รับเลือก จนกระทั่งในการเลือกตั้ง ค.ศ.๒๐๐๒ ซึ่งได้คะแนนเสียงร้อยละ ๖ ทำให้ได้ที่นั่งในสภา ๑๑ ที่นั่ง แต่มาถึงการเลือกตั้งใน ค.ศ.๒๐๐๖ คะแนนนิยมลดลงเหลือร้อยละ ๓.๘๘ ทำให้เสียที่นั่งในสภาทั้งหมด

๖.อนาคตของพรรคฝ่ายซ้าย

ที่น่าสนใจคือ ในกรณีของยุโรปตะวันตก กลุ่มพรรคฝ่ายซ้ายยังคงมีคะแนนนิยมในหมู่กรรมกรอุตสาหกรรม และกลุ่มปัญญาชน มากกว่าในกลุ่มพนักงานบริษัทห้างร้าน และเป็นทางเลือกของคนสูงอายุมากกว่าคนหนุ่มสาว อดีตพรรคคอมมิวนิสต์หลายพรรคในยุโรปยังคงมีสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับกลุ่มสหภาพแรงงาน โดยเฉพาะพรรคคอมมิวนิสต์โปรตุเกสยังมีสหภาพแรงงานสนับสนุนมากที่สุด นอกจากนี้ ในกรณีของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มพรรคฝ่ายซ้ายก็ยังคงมีสายสัมพันธ์อันดี และมีประเด็นการรณรงค์ร่วมกัน เช่น การต่อต้านโลกาภิวัตน์ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม คัดค้านสิทธิมนุษยชนในประเทศด้อยพัฒนา การคัดค้านสิทธิสัตว์ เป็นต้น สายสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มพรรคฝ่ายซ้ายและเอ็นจีโอในยุโรปมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๒ เมื่อมีการจัดตั้งฟอรัมทางสังคมของยุโรป (European Social Forum - ESF) ซึ่งจะจัดเป็นการประชุม สัมมนา และเวิร์กชอป ในประเด็นปัญหาทางสังคม รายสองปีต่อครั้ง และครั้งล่าสุดจัดที่เมืองมัลโมในสวีเดน เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. ๒๐๐๘ ฟอรัมนี้จะเป็นการประชุมใหญ่ร่วมกันระหว่างกลุ่มเอ็นจีโอ สหภาพแรงงาน ปัญญาชนก้าวหน้า และพรรคการเมืองฝ่ายซ้าย และนำมาซึ่งการรณรงค์ทางการเมืองร่วมกันหลายเรื่อง เช่น การต่อต้านการประชุม G-8 ของกลุ่มผู้นำมหาอำนาจทุนนิยม การรณรงค์ต่อต้านการที่อดีตประธานาธิบดีจอร์จ บุช นำมิตรประเทศยุโรปไปก่อสงครามในอิรัก เป็นต้น

นอกจากนี้ กลุ่มพรรคฝ่ายซ้ายได้พยายามเสนอนโยบายใหม่ เพื่อสร้างคะแนนเสียงในหมู่ประชาชน เช่น พรรคฝ่ายซ้ายสวีเดน (Vänsterpartiet-V) เสนอนโยบายต่อต้านการแปรรูปวิสาหกิจ ต่อต้านการเข้าร่วมสหภาพยุโรป และเพิ่มรายจ่ายภาครัฐ ในการเลือกตั้งเดือนกันยายน ค.ศ. ๒๐๐๖ ที่ผ่านมา พรรคฝ่ายซ้ายยังคงได้คะแนนเสียงร้อยละ ๕.๘ และได้ ๒๒ ที่นั่งในรัฐสภา สำหรับนานา มิตรฝ่ายซ้ายของฟินแลนด์ได้ปรับนโยบายจาก “แดงสังคมนิยม” เป็น “แดงเขียว”

สถานะของพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในยุโรปปัจจุบัน

(punavihreä) คือ เอาแนวคิดสังคมนิยมเพื่อสร้างสวัสดิการประชาชน ประสานกับนโยบายสภาพแวดล้อมแบบกลุ่มพรรคกรีน

ในฝรั่งเศส เกิดปรากฏการณ์พิเศษ เพราะความนิยมในบุคคลที่เป็นผู้นำพรรค คือ โอลิวิเยร์ เบอซองเซโนต์ (Olivier Besancenot, ๑๙๗๔-) ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายซ้ายที่โดดเด่นมากของฝรั่งเศสในขณะนี้ เขาเป็นหัวหน้าพรรคสันนิบาตคอมมิวนิสต์ปฏิวัติ (Ligue Communiste Révolutionnaire - LCR) ซึ่งเป็นพรรคแนวทางทروتสกี ในอดีตเขาจบการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ และเคยประกอบอาชีพเป็นนักรบไพร่พล ในการแข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดีฝรั่งเศสครั้งที่ผ่านมาใน ค.ศ.๒๐๐๗ เบอซองเซโนต์ได้คะแนนมากถึง ๑.๒ ล้านเสียง หรือร้อยละ ๔.๐๘ และขณะนี้ คะแนนนิยมของเขากียังคงเพิ่มขึ้น

โอลิวิเยร์ เบอซองเซโนต์ (Olivier Besancenot, ๑๙๗๔-)

ดังนั้น เมื่อสำรวจจากหลายประเทศในยุโรป กระแสนิยมพรรคฝ่ายซ้ายในหมู่ประชาชนมีมากยิ่งขึ้น เพราะปัญหาทางการเมืองและสังคมหลายประการ เช่น การปฏิเสธรสถาบันหลักที่รุนแรงมากขึ้นในหมู่คนรุ่นใหม่ การที่ปัญหาสภาพแวดล้อมของโลกรุนแรงมากขึ้น การว่างงานที่ทวีความรุนแรงขึ้น กระแสการต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกาที่รุนแรงมากขึ้นในหมู่มวลชนยุโรป กลายเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้คะแนนนิยมของกลุ่มพรรคฝ่ายซ้ายสูงขึ้นได้

สำหรับกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก เช่น บัลแกเรีย โรมาเนีย โปแลนด์ ฮังการี จะมีลักษณะพิเศษ เพราะอดีตพรรคคอมมิวนิสต์ที่เคยเป็นพรรคปกครอง กลายเป็นพรรคแนวทางสังคมประชาธิปไตย ทำให้กลุ่มพรรคซ้ายสุดไม่สามารถ

สร้างความนิยมได้ เพราะประชาชนมีความรู้สึกด้านลบกับแนวทางแบบคอมมิวนิสต์ สำหรับกลุ่มสหภาพแรงงานและผู้ที่เคยนิยมพรรคคอมมิวนิสต์ก็จะผูกติดกับอดีตพรรคคอมมิวนิสต์ที่กลายเป็นพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย

ดังนั้น พรรคการเมืองฝ่ายซ้ายก็ยังคงเป็นทางเลือกสำคัญของหลายประเทศในยุโรป และยังมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญมากขึ้น เมื่อพรรคการเมืองแบบทุนนิยมเสรี หรือฝ่ายอนุรักษนิยม ไม่อาจแก้ปัญหาได้ หรือเมื่อมหาอำนาจจักรพรรดินิยม เช่น สหรัฐอเมริกา ดำเนินนโยบายก้าวร้าวเกินไป แต่กระนั้น ก็เป็นที่วิพากษ์ว่า แม้อิทธิพลฝ่ายซ้ายจะมากขึ้น แต่คงจะไม่ส่งผลกระทบต่อขนาดที่จะก่อให้เกิดปัญหาในสหภาพยุโรป ตราบเท่าที่ประชาชนในประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมสหภาพยุโรปยังเห็นประโยชน์ของการบูรณาการ และเห็นว่าเอกภาพของสหภาพยุโรปจะเป็นหลักประกันสันติภาพถาวรในทวีปแห่งนี้